ज्ञान-विज्ञान विमुक्तये

Peer Reviewed Refered
and UGC Listed Journal

An International Multidisciplinary
Quarterly Research Journal

AJANTA

Volume-VIII, Issue-I
January - March - 2019
Marathi Part - II

IMPACT FACTOR / INDEXING
2018 - 5.5
www.sjifactor.com

Ajanta Prakashan

VOLUME - VIII, ISSUE - I - JANUARY - MARCH - 2019
AJANTA - ISSN 2277 - 5730 - IMPACT FACTOR - 5.5 (www.sjifactor.com)

CONTENTS OF MARATHI PART - II

अ.क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१३	कृषी विपणनाचा संकल्पनात्मक अभ्यास **डॉ. अविनाश सीताराम निळे**	६०-६३
१४	भारतीय शेतीचा इतिहास **प्रा. डॉ. दत्ता यु. जाधव**	६४-६८
१५	भारतातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या : कारणे व उपाय **प्रा. डॉ. भास्कर शा. वझिरे**	६९-७२
१६	इंद्रजित भालेराव यांच्या कवितेतील शेतकरी जीवन **ज्ञानेश्वर अशोकराव कदम**	७३-७६
१७	लोकसंस्कृतीतील प्रथा, पंरपरा विषयक दृष्टिक्षेप **डॉ. संतोष खंडारे**	७७-८०
१८	नागरीकरणाचा शेती आणि ग्रामसंस्कृतीवरील परिणाम **प्रा. डॉ. गोपाल ढोले**	८१-८५
१९	कृषि - अर्थशास्त्र **प्रा. डॉ. राजेंद्र माणिकपूरे**	८६-८८
२०	भारतीय शेती जागतिकीकरणापुर्वीची आणि नंतरची **प्रा. डॉ. बळीराम प. अवचार**	८९-९२
२१	भारतातील कृषी मालाची विपणन व्यवस्था - एक अध्ययन **प्रा. अरुण नथ्थूजी गजभिये**	९३-९६
२२	भारतीय शेतीचा इतिहास **डॉ. संगीता वसंत धुईखेडकर**	९७-९९
२३	पर्यावरण समस्या आणि शाश्वत शेती विकास **प्रा. प्रविण ज. गुल्हाने**	१००-१०१
२४	स्वातंत्र्योत्तर काळातील भारतीय शेतकऱ्यांची स्थिती **प्रा. नितिन रमेश भिंगारे**	१०२-१०६
२५	भारतातील काही महत्त्वपूर्ण शेतकरी चळवळी आणि आंदोलने **प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर यावले**	१०७-१०९

VOLUME - VIII, ISSUE - I - JANUARY - MARCH - 2019
AJANTA - ISSN 2277 - 5730 - IMPACT FACTOR - 5.5 (www.sjifactor.com)

२१. भारतातील कृषी मालाची विपणन व्यवस्था - एक अध्ययन

प्रा. अरुण नथ्थूजी गजभिये
वाणिज्य विभाग प्रमुख, श्री व. ना. कला व श्री अ. ना. वाणिज्य महाविद्यालय, मंगरुळपीर जि. वाशिम.

प्रस्तावना

भारत जगात कृषी प्रधान देश आहे. म्हणून ओळख आहे. भारत देशाच्या ग्रामीण भागात ज्यास्तीत जास्त रोजगार निर्माण करण्याची क्षमता कृषी या क्षेत्रा मध्ये आहे. म्हणजे देशातील एकुण कार्यशील लोकसंख्ये पैकी 70% लोक संख्या कृषी क्षेत्रात प्रत्यक्ष कार्यरत आहे. देशाच्या आर्थिक विकासात शेतीची कृषीची भूमीका महत्व पूर्ण आहे.

भारतातील शेतकऱ्यांची मुख्य समस्या म्हणजे विपणन किंवा कृषी मालाची विक्री होय शेतकऱ्यांच्या उत्पादनात वाढ व देशाच्या आर्थिक विकासाच्या दृष्टीने कृषीमालाच्या विक्रीला अत्यंत महत्व आहे. ''उत्पादक आणि खरेदी करणाऱ्यांना एकत्र आणण्याचे कार्य विपणनाच्या प्रक्रियेचे आहे. कृषीमालाच्या खरेदी करण्याचे तिन गट आहेत.

१. कृषीमालाचा उपभोग घेणारे ग्राहक
२. कृषी मालाचा उद्योग धंद्या मध्ये कच्चा मालाचा उपयोग.
३. विहरी करीता व निर्याती साठी मालाची खरेदी करणारे.

कृषी मालाला योग्य विपणन व्यवस्था उपलब्ध झाल्या शिवाय भारतीय शेतकरी सुखी व समृद्ध होऊ शकत नाही.

कृषी मालावर विपणन व्यवस्थेचे काय परिणाम व बदल झाला याचा अभ्यास करणे आवश्यक वाटते.

अभ्यासाचे उदेश

१. कृषी मालाच्या विपणन व्यवस्थेमुळे शेतकऱ्यांच्या विकासात झालेल्या परिणामांचा अभ्यास करने.
२. कृषी विपणन व्यवस्थेमुळे कृषी क्षेत्रात काय बदल झाले यांचा अभ्यास करणे.
३. कृषी विपणन व्यवस्थे मुळे शेतमजूर, लघू व कुटीर उद्योगावर यांच्या कार्यावर काय परिणाम झाला याचा अभ्यास करणे.

अध्ययण पध्दती

प्रस्तूत संशोधना करीता दुय्यम स्त्रोतांचा उपयोग करण्यात आलेला आहे. पुस्तके, वृत्तपत्रे बातम्या इत्यादीचा उपयोग करुन शोध निबंधाची मांडणी करण्यात आलेली आहे.

भारतीय शेती निसर्गावर अंवलबून आहे. शेती म्हणजे एक जुगार आहे, म्हणजे अत्यंत महत्वाचे म्हणजे शेतमाला हमी भाव मिळत नाही. म्हणजे विपणन व्यवस्थे मध्ये अनेक समस्या असल्यामुळे शेतकऱ्यांची परिस्थिती अत्यंत नाजूक व हालिकीची आहे. कारण शेती मध्ये केलेला खर्च सुध्दा निघत नाही. म्हणजे त्यांना हानी सहन करावी लागते तेव्हा त्यांनपा कर्ज घेतल्या शिवाय दुसरा पर्याय नाही. शेतकरी कर्जात जन्मतो, कर्जातच वाढतो वा कर्जातच मरातो. अशी भारतीय शेतकऱ्यांची जिवन प्रणाली आहे.

Impact Factor - 6.261

ISSN - 2348-7143

INTERN!TION!L RESE!RCH FELLOWS !SSOCI!TION'S

RESEARCH JOURNEY

Multidisciplinary International E-research Journal

PEER REFREED & INDEXED JOURNAL

August-2018

SPECIAL ISSUE-LXII

SAMIKSHA

Executive Editor:
Prof. Virag Gawande
Director,
Aadhar Social
Research & Development
Training Institute Amravati

Guest Editor
Dr.Sanjay j. Kothari
Dr. Dinesh W. Nichit
Dr. Shubhangi Dange

Chief Editor
Mr. Dhanraj T. Dhangar,
Assist. Prof. (Marathi)
MGV's Arts & Commerce College,
Yeola, Dist - Nashik [M.S.] INDIA

RESEARCH JOURNEY
MULTIDISCIPLINARY INTERNATIONAL RESEARCH JOURNAL

This Journal is indexed in :
- Scientific Journal Impact Factor (SJIF)
- Cosmos Impact Factor (CIF)
- Global Impact Factor (GIF)
- Universal Impact Factor (UIF)
- International Impact Factor Services (IIFS)
- Indian Citation Index (ICI)
- Dictionary of Research Journal Index (DRJI)

For Details Visit To : www.researchjourney.net

SWATIDHAN PUBLICATIONS

24	महिला सक्षमीकरण प्रक्रिया व आजची स्थिती	प्रा.डॉ. अनिता वाळके	103
25	बदलती कुटूंब व समाज व्यवस्था आणि वृध्दांचे प्रश्न किंवा समस्या एक चिकीत्सक अभ्यास	प्रा. सीमा विठ्ठलराव शेटे (नवलाखे)	107
26	नोटबंदी आणि विविध घटकावर होणारा परिणाम	डॉ. सुनंदा केवळराम देशपांडे	112
27	भारतीय अर्थव्यवस्थेवर काळ्या पैशाचा परिणाम - एक अभ्यास	प्रा. अरुण एन. गजभिये	116
28	युवाओं पर विज्ञापन का प्रभाव	राजेश लेहकपुरे	120
29	पश्चिम विदर्भातील नैसर्गिक आपत्तीचे विश्लेषण - (२०१२-१३)	राजेश पां. मेश्राम	130
30	मेलघाट के कोरकु आदिवासी बालक और कुपोषण	डॉ. निलेश उ. देशमुख	134
31	आहार, आरोग्यव कुपोषण यातील सहसंबध	प्रा.वासंती देवीकर/खाडिलकर	140
32	आदिवासी कोरकू समाज	प्रा. डॉ. भूषण आर. बंड	146
33	भारतातील उच्च शिक्षणाची सद्य:स्थिती	प्रा.डॉ.सौ. सुनिता एस.राठोड	150
34	शासकीय योजना व ग्रामीण विकास	सहा. प्रा. एन. आर. भिंगारे	156
35	शैक्षणिक विकासाच्या विविध योजना	प्रा. निता आर. गिरी	159
36	अभिनयः भरतमुनि व स्टानिस्लावस्की	अरुण रा. पवार	161
37	सावित्रीबाई फुले यांचे सामाजिक कार्य	चित्रा सुकदेव पाटील	164
38	२१ व्या शतकात आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील नवीन प्रवाहांमुळे होणाऱ्या सामाजिक व आर्थिक परिणामांची चर्चा	डॉ. पवन आर. नाईक	167
39	भारतातील रोजगारक्षम युवक - काळाची गरज	प्रा. जयंत एम. बनसोड	170
40	छत्रपती शिवरायांचे कृषी कल्याण धोरण	डॉ. अनिल एन. ठाकरे	174
41	मेळघाटातील महिलांच्या आर्थिक परिस्थीतीचा आहारावर होणारा परिणाम	प्रा. मोनाली वि. इंगळे	177
42	अध्यापनात विद्यार्थ्यांच्या सर्जनशील व सौंदर्यशास्त्रीय संवेदनासाठी 'नाटक ' एक प्रभावी साधन – एक अभ्यास	डॉ वीणा सा. लाडे	181
43	अहमदनगर जिल्हयातील सहकार क्षेत्रातील राजकीय घराणे व्यतिरिक्त नेतृत्वाचा अभ्यास	आगळे वैशाली रघुनाथ	185
44	विदर्भातील काही महत्त्वपूर्ण उत्कीर्णलेख	प्रा.डॉ. नन्दा पुरी	189
45	प्रज्ञाभारती डॉ. श्री. भा. वर्णेकर विरचित 'शिवराज्योदयम' या महाकाव्याचे समीक्षण	प्रो.कविता होले	193
46	नोकरी करणाऱ्या स्त्रियांमधील व्यावसायिक ताणाचा स्तर आणि कौटुंबिक समस्या	डॉ. लीना सुनिल कांडलकर	196
47	दलित साहित्यातून व्यक्त होणाऱ्या जाणिवा	प्रा. श्रीमती रत्ना लाला जवरास	202

'RESEARCH JOURNEY' International Multidisciplinary E- Research Journal
Impact Factor - (CIF) - 3.452, (SJIF) - 6.261, (GIF) -0.676 (2013)
Special Issue : Samiksha
UGC Approved No. 40705
ISSN : 2348-7143
August 2018

भारतीय अर्थव्यवस्थेवर काळ्या पैशाचा परिणाम - एक अभ्यास

प्रा. अरुण एन. गजभिये
श्री वसंतराव नाईक कला व श्री अमरसिंग नाईक वाणिज्य महाविद्यालय, मंगरुळपीर जि. वाशिम

प्रस्तावना :

प्राचीन काळी वस्तु विनीमय पध्दती सुरु होती. बारा बलुतेदार वस्तु विनीमयाच्या माध्यमाने आपल्या गरजा पूर्ण करीत होते. आजही ग्रामीण भागामध्ये वस्तु विनीमयाच्या माध्यमाने, आपल्या काही गरजा पूर्ण करतात. म्हणजे एक वस्तु देणे व त्या बदल्यात आवश्यक दुसरी वस्तु घेणे म्हणजे वस्तु विनीमय होय.

मानवाचा विकास झाला आणि नाणी अस्तित्वात आली. आजच्या आधुनिक युगात नाण्यांचे रुपांतर कागदी नोटांमध्ये झाले. आज या नोटांना पैसा/चलन म्हणून व्यवहारांमध्ये वापर होऊ लागला. मानवाला अन्न, वस्त्र, निवारा, आरोग्य, शिक्षण या महत्वपूर्ण गरजा आहेत. या गरजा पूर्ण करण्याकरिता पैसा महत्वपूर्ण आहे. पैसा विनीमयाचे साधन म्हणून उपयोगात आणल्या जाते. प्रत्येक देशाचे चलन वेगवेगळे आहे. भारतामध्ये रुपया, अमेरिकेमध्ये डॉलर, रुबल रशियाचे चलन आहे.

पैसा खर्च करुन वस्तु व सेवांची खरेदी करुन समाधान प्राप्त करण्याची प्रत्येकाची तीव्र इच्छा असते. म्हणजे आपणही आरामाचे जीवन जगायला पाहिजे, हे प्रत्येकालाच वाटते. परंतू त्याकरिता चलन असते, आवश्यक आहे. जेव्हा उत्पन्न कमी व खर्च जास्त असेल तर व्यक्ती अवैध मार्गाने पैसा व संपत्ती गोळा करतो यालाच काळा पैसा, बेहिशोबी पैसा, भूमिगत पैसा, अमान्य पैसा असे म्हणतात. भारतामध्ये विविध मार्गाने काळा पैसा मिळविण्यात येतो. भ्रष्टाचार, लाचलूचपत, परवाना व कोटा, भाववाढ, कर रचना, साठेबाजी, सट्टेबाजी इत्यादी मार्फत निर्माण होणाऱ्या पैशाची कुठेही नोंद नसते म्हणजे हिशोबात मोजमाप नसते म्हणजेच हा पैसा बेहिशोबी असतो. हा पैसा घरी, बँक लॉकरमध्ये, तिजोरीमध्ये ठेवण्यात येतो. तसेच काळ्या पैशाचा उपयोग बेनामी संपत्ती, सोने-चांदी व चैनीच्या वस्तु खरेदी करण्याकरिता उपयोगात आणल्या जाते. म्हणजेच काळा पैसा अनुत्पादक स्वरुपाचा आहे. आजच्या आधुनिक युगात काळ्या पैशाची वाढ सतत होत आहे.

सन १९८५ ला भारतात काळा पैसा मोजण्याचा प्रयत्न केला गेला. तेव्हा १९८३-८४ मध्ये ३१,५८४ कोटी रुपयांचा काळा पैसा होता. कराचा भरणा न करण्यासाठी हा पैसा घरी ठेवण्यात येतो किंवा विदेशातील बँकांमध्ये ठेवण्यात येतो. काळ्या पैशामध्ये सतत वाढ होत असल्यामुळे वैध अर्थव्यवस्थेसोबतच अवैध अर्थव्यवस्थेचा म्हणजेच समांतर अर्थव्यवस्था निर्माण होऊन आर्थिक विषमतेत वाढ होत आहे. म्हणजे ही आर्थिक विषमता न संपणारी समस्याच भारतासमोर आहे.

ज्या पैशाची नोंद राष्ट्रीय उत्पन्नात होत नाही किंवा कर अधिकाऱ्यांकडून दडवून ठेवला जातो, त्या पैशाला काळा पैसा असे म्हणतात. सेवा क्षेत्रामध्ये काम करणारे व्यक्ती म्हणजे नोकरदार व्यक्तीच अधिक प्रमाणात कर भरतात. व्यापारी, उद्योजक, व्यावसायिक यांच्याजवळ जास्त काळा पैसा आहे. तो आपले खरे उत्पन्न दाखवित नाही. खोटे उत्पन्न अंकेक्षकाकडून पास करुन घेतात. सरकार जो प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष कर रुपाने पैसा गोळा करतो तो देशाच्या कल्याणकारी योजनेकरिता उपयोगात आणण्याचा सरकार प्रयत्न करते. म्हणजे सर्वसाधारण लोकांना याचा लाभ व्हावा परंतू या कल्याणकारी योजनेकरिता जा निधी येतो तो प्रयत्नपूर्वक पूर्ण निधी येत नाही. यामधूनच काळ्या पैशाची निर्मितीला चालना मिळते.

लोकशाही समाजवादी समाजरचना हे भारताचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे. काळ्या पैशाच्या निर्मितीमुळे सामाजिकदृष्ट्या, आर्थिकदृष्ट्या व राजकीयदृष्ट्या काय परिणाम झाले यांचे अध्ययन करण्याच्या हेतूने हा लघुशोधनिबंध सादर करण्याचा एक प्रयत्न आहे.

संशोधनाची उद्दिष्ट्ये :

१. भारतातील काळ्या पैशाच्या माहिती मिळविणे.
२. भारतातील काळ्या पैशाच्या निर्मितीच्या कारणांचा अभ्यास करणे.
३. भारतातील काळ्या पैशाचा ओघ कमी करण्यासाठी उपाय सूचविणे.

माीतीचे स्त्रोत :

सदरील संशोधनाकरिता काळ्या, बेहिशोबी पैश्याच्या संकल्पनेवर प्रकाशित झालेले लेख, पुस्तके, वर्तमानपत्रे इत्यादी दुय्यम स्त्रोतांचा वापर करण्यात आला आहे.

Peer Reviewed Referred and
UGC Listed Journal
(Journal No. 40776)

ज्ञान-विज्ञान विमुक्तये

ISSN 2277 - 5730

AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY QUARTERLY RESEARCH JOURNAL

AJANTA

Volume-VII, Issue-IV
October - December - 2018
Marathi

IMPACT FACTOR / INDEXING
2018 - 5:5
www.sjifactor.com

Ajanta Prakashan

VOLUME - VII, ISSUE - IV - October - December - 2018
AJANTA - ISSN 2277 - 5730 - IMPACT FACTOR - 5.5 (www.sjifactor.com)

CONTENTS OF MARATHI

अ.क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
२७	बौद्ध शिक्षणपद्धतीची अधुनिक उपयोगिता **प्रा. डॉ. घनश्याम बाबुराव जगताप**	११०-१११
२८	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची धम्मक्रांती व भारतीय समाज **प्रा. डॉ. गोविंद रामदिनेवार**	११२-११५
२९	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर दिक्षाभूमी व २२ प्रतिज्ञा - एक अध्ययन **प्रा. अरुण एन. गजभिये**	११६-११९
३०	धम्मचक्र प्रवर्तन दिन आणि गौतम बुद्ध **प्रमिला शेषरावजी बोरकर**	१२०-१२३
३१	दलित रंगभूमी **डॉ. शरद देवराव उमाटे**	१२४-१२८
३२	दिक्षाभूमी व राष्ट्रवाद **प्रा. डॉ. व्ही. आय. पाटील**	१२९-१३२
३३	दीक्षाभूमी व ग्रंथ चळवळ **डॉ. प्रतिभा लक्ष्मण वराडे**	१३३-१३५
३४	हिंदी काव्य में अस्तित्वाद **डॉ. दयानंद शिवाजीराव जाधव**	१३६-१३९
३५	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे धम्मचक्र प्रवर्तन आणि सद्यस्थिती **डॉ. रमेश डी. इंगोले**	१४०-१४२
३६	ग्रामीण साहित्यातील वास्तवदर्शन - झुलीच्या खाली **प्रा. डॉ. वैभव गोविंदराव माने**	१४३-१४५
३७	विश्वशांतीसाठी तथागत बुद्ध तत्वज्ञानाची आवश्यकता : एक अभ्यास **डॉ. बालाजी मा. गव्हाळे**	१४६-१५०
३८	धम्मचक्र प्रवर्तन : नवसंस्कृतीची सुरुवात **डॉ. नलिनी बोरकर**	१५१-१५५
३९	व्यक्ती आणि सद्यस्थितीतील वैश्विक गरजा **दिनेश जारोंडे**	१५६-१५८

VOLUME - VII, ISSUE - IV - OCTOBER - DECEMBER - 2018
AJANTA - ISSN 2277 - 5730 - IMPACT FACTOR -5.5 (www.sjifactor.com)

२९. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर दिक्षाभूमी व २२ प्रतिज्ञा - एक अध्ययन

प्रा. अरुण एन. गजभिये
वाणिज्य विभाग, श्री. व. ना. कला व श्री. अ. ना. वाणिज्य महाविद्यालय, मंगरुळपीर, जि. वाशिम.

प्रस्तावना

जागतिक किर्तिचे अष्टपैलू व्यक्तीमत्व असणारा महामानव म्हणजे विश्वरत्न, कांतीसुर्य डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर, ज्यांनी मानव समाजातील सर्व दिन, दलित, शोषीत, बहुजन समाजाला मानव म्हणून जगण्याची प्रेरणा दिली. त्यांचे हे व्यक्तीमत्व भुतकाळात झाले नाही आणि भविष्यात सुध्दा होणार नाही. ज्यांनी मानवाला मानव म्हणून जगण्याचे महान मानवतावादी तत्वज्ञान बाबासाहेबांनी अहोरात्र मेहनत करून अभ्यास करून मानव समाजाला समर्पित केले. हे असे तत्वज्ञान आहे की, जी जातीयता नष्ट करून आर्थिक, सामाजिक, राजकिय व शैक्षणिक क्षेत्रामध्ये समता, स्वातंत्र्य, बंधुता निर्माण होईल. हे सर्व मिळविण्यासाठी डॉ.बाबासाहेब आपल्या शेवटच्या श्वासापर्यंत मानव समाजा करीता लढत राहिले. बाबासाहेब योगायोगाने हिन्दू धर्मामध्ये जन्माला आले. त्यांना व मानव समाजावर जो अन्याय होत होता त्यांनी स्वतः अनुभवला तेव्हा त्यांनी म्हटले की, "मी हिन्दू धर्मात जन्माला आलो परंतु हिन्दू धर्मात मरणार नाही." बाबासाहेबांनी सर्व धर्मग्रंथचा सखोल अभ्यास करून मानवतावादी असणारा बौध्द धम्माची दिक्षा स्विकार करण्याचा निर्णय घेऊन जातीयवादी, अंधश्रध्दा असलेल्या हिन्दू धर्माचा त्याग केला.

दिक्षा भुमी

दिक्षा हा शब्द आपण नेहमी एकतो. जगात अनेक गुरू असल्याचा दावा करतात परंतु आपल्याला माहिती करून घ्यायला पाहिजे की, कोणता गुरू दीक्षा देण्यायोग्य आहे. म्हणजे त्यांचे ज्ञान, पात्रता, चारित्र्य, वर्तन आज आपण पाहतो की, स्वतःला गुरू म्हणणारे अनेक व्यक्ती दिक्षा देत आहेत.

डॉ.बाबासाहेबांनी भारताचे मध्य ठिकाण महाराष्ट्राची उपराजधानी असलेल्या नागपूर शहरात ज्या भुमिवर 14 ऑक्टोबर 1956 ला अगोदर महास्थविर चंद्रमणी यांच्याकडून बौध्द धम्माची दिक्षा घेऊन आपल्या 5,00,000 पेक्षा जास्त अनुयांना बौध्द धम्माची दिक्षा दिली. त्रिशरण, पंचशिल व 22 प्रतिज्ञा देऊन हिन्दू दलितांचे कोणत्याही दबावतंत्राचा वापर न करता धर्म परिवर्तन करून बौध्द धम्माची दिक्षा दिली. त्या पावन भुमिला 'दिक्षाभूमि' म्हणतात.

14 ऑक्टोबर 1956 पासून त्या पावन दिक्षाभुमि येथे जाऊन आजही 14 ऑक्टोबर ला मनोभावे मानवंदना देतात. जुलै 1978 नंतर या दिक्षाभूमिवर एक भव्य स्तूपाने आकार घेतला. दीक्षा भूमिच्या या भव्य बौध्द स्तूपाप्रमाणे आकार असल्यामूळे " धम्मचक्र स्तुप" असे सुध्दा म्हणतात.

डॉ.बाबासाहेबांच्या स्पर्शाने पावन झालेल्या दीक्षाभूमिला वर्षभर बौध्द अनुयायी व देश विदेशातील पर्यटक मोठया श्रध्देने येऊन डॉ.बाबासाहेब व भगवान गौतम बुध्द या महामानवांना नतमस्तक होऊन मानवंदना देऊन अभिवादन करतात.

Associated & Indexed at:

- Impact factor services for international journals (I.F.S.I.J.)
- International Innovative Journal Impact Factor
- Cite Factor (Academic Scientific Journals)
- Academic Resource Index (Research Bib)
- International scientific indexing (ISI)
- Scientific Indexing Services
- Global Impact Factor
- Infobase Index
- COSMOS
- DIIF

SCHOLARS IMPACT

INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL

www.scholarsimpact.com

ISSN 2394-7632
EISSN 2394-7640

Deshmukh Publication Pvt.Ltd.

Printed & Publisehd by Dr. M. Talib Deshmukh & Edited by Dr. M. Raghib Deshmukh,
"Deshmukh Publication Pvt. Ltd." Beside Deshmukh Hospital, Millat Colony, Khamgaon
Dist. Buldana (Maharashtra) India – 444303
Email: scholarsimpact@yahoo.com, ragibdeshmukh@gmail.com,
Website: www.scholarsimpact.com Cell No. : +91-9422926544 , +91-7972780976

SCHOLARS IMPACT

Quarterly

An International Multidisciplinary Multilingual Peer Reviewed Research Journal

ISSN 2394 - 7632
EISSN 2394 - 7640

Special Issue

ICSSR Sponsored

Approved By UGC Journal No- 41129

ONE DAY NATIONAL CONFERENCE

ON

"IMPACT OF MALL CULTURE ON INDIAN ECONOMY"

24 November, 2017

Organized by
Vidarbha Shikshan Prasarak Mandal's
G.S. Science, Arts & Commerce College
Khamgaon - 444303, Dist. Buldana
Reaccredited by NAAC with 'B' Grade CGPA (2.82)

www.scholarsimpact.com GIF : 0.654 INFOBASE INDEX 2.4 Quality Factor 0.90

31	Effect Of Mall Culture On Retailers Dr. A. D. Bhosale	172-173
32	Mall Culture And Consumer Behavior-An Overview Radha N Sharma, Shreya R Agrawal, Dattatray P Sawle	174-176
33	मॉल संस्कृतीचा छोट्या व्यापाऱ्यांवर होणारा परिणाम विशाल माणिकराव देशमुख	177-179
34	मॉल संस्कृतीचेकिरकोळ व्यापा–यांवर होणारे परिणाम – एक अध्ययण प्रा.अरूण नथ्थुजी गजभिय	180-183
35	मॉल्स संस्कृतीचे किरकोळ व्यापारावर होणारे परिणाम डॉ. केषव सुर्यभानसा गुल्हाने	184-187
36	मॉल संस्कृतीचा किरकोळ व्यापारी क्षेत्रावर प्रभाव प्रा.डॉ. जयंत डि. पोरे	188-191
37	भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील किरकोळ किराणा क्षेत्राचा परिणाम डॉ. एस.टी.वराडे	192-197
38	मॉल चा भारतातील युवा पिढीच्या रोजगार निर्मितीवर होणारा गंभीर परिणाम एक समाजशास्त्रीय अभ्यास प्रा. शीला भावजी दाभाडे बुलडाणा	198-199
39	Impact Of Mall Culture On Retailers A K Dhanagare, Khamgaon.	200-205
40	The Oretical Prospect Of Mall Cultural In Indian Economy Prof. Vaibhav N. Bankar . Amravati	206-213
41	Buying Behavior And The Perceptions Of The Youths Towards Shopping Malls: A Case Study Of Amravati Region Prof. S. H. Datey, Prof. S. S. Kuthe Amravati.	214-221
42	Organised Retailing: The Next Growing Phase Of India Minal Nitin Pandhare Nanded	222-227
43	Impact Of Mall Culture On Retailers Nitin Sureshchandra Agrawal, Khamgaon.	228-232

SCHOLARS IMPACT

www.scholarsimpact.com

SPECIAL ISSUE
SCHOLARS IMPACT
Multidisciplinary Multilingual Refereed Journal
G. S. Science, Arts & Commerce College, Khamgaon
Online : ISSN-2394-7632
Print : ISSN-2394-7640

(34)

मॉल संस्कृतीचे किरकोळ व्यापा–यांवर होणारे परिणाम – एक अध्ययन

प्रा.अरूण नथ्थुजी गजभिये
श्री.वसंतराव नाईक कला व
श्री अमरसिंग नाईक वाणिज्य
महाविद्यालय, मगरूळपीर जि.वाशिम

प्रस्तावना :–

भारतीय अर्थव्यवस्था अतियशय वेगाने आर्थिक विकासाकडे वाटचाल करीत आहे. जागतिक बॅंकेच्या निष्कर्षानुसार 2019 पर्यत भारतीय अर्थव्यवस्था प्रगत देशांना मागे टाकून अधिक विकास दर नोंदवेल असे म्हटले जाते.

वेगाने विस्तार होणा–या भारतीय अर्थव्यवस्थेत किरकोळ व्यापा–यांना समोर मॉल संस्कृती हा एक नविन किरकोळ व्यापार वेगाने पुढे येत आहे. 1958 मध्ये जगातील पहिले बंद स्वरूपातील मॉल टेक्सासमध्ये हारून डेल मॉल या नावाने सुरू झाले. भारतात सर्व प्रथम 1985 ला मद्रास चेन्नई स्पेनसर प्लाझाा येथे या नावाने मॉल सुरफ करण्यात आला. तेंव्हापासून मोठ्या शहरामध्ये नंतर लहान शहरामध्ये मॉल संस्कृतीने भारतीय अर्थव्यवस्थेत रूजण्यास सुरूवात झाली.

मॉल हे आधुनिक काळातील मोठे किरकोळ व्यापारी संकुल आहे. ज्यामध्ये एकाच छताखाली विविध उत्पादकाच्या वस्तूचे, विविध ब्रॅन्ड असलेल्या जिवनावश्यक असलेल्या वस्तूंची अनेक किरकोळ दुकाने असतात. मॉल मध्ये वस्तूंची विविधता ग्राहकांना पहायला मिळते.

लहान मुलांच्या खेळण्या पासून तर चारचाकी वाहणा पर्यंत सर्व वस्तू या सोबतच ग्राहकांन करीता हॉटेल्स, मनोरंजनाची विविध साधने मॉल मध्ये समाविष्ट असतात. या संशोधन पेपर मध्ये मॉल संस्कृतीचे किरकोळ व्यापा–यावरील परिणामाचा आढावा घेण्याचा प्रयत्न केलेला आहे.

मॉल मध्ये दैनंदिन उपयोगाच्या व सूई पासून तर कारपर्यंत ग्राहकांना आवश्यक असणा–या सर्व वस्तू एकाच छताखाली विक्रीला उपलब्ध असतात. मॉलची संकल्पना विचारवंत झिांकमुंड यांनी पुढील शब्दात मांडलेली आहे.

तो एक असा प्रकारचा आराखडा आहे, ज्यात केंदीत अशा भुपृष्टाच्या अवतीभोवती दुकानांची रचना केलेली अस् त्यात ग्राहक अगदी सहजतेने रमतगमत फिरू शकतील त्याला मॉल असे म्हणतात.